

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นแม่บททางการศึกษาของไทย โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการวิจัย โดยชี้ให้เห็นว่า การวิจัยเป็นกระบวนการที่ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นกลไกที่นำไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยกล่าวไว้ใน มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และมาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 15 - 17)

การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ทั้งการนำกระบวนการวิจัยและผลการวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยนั้นเป็นแนวทางหนึ่งที่ผู้สอนและผู้บริหารสามารถนำไปปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษาได้ การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้มุ่งให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ วางแผนแก้ปัญหาการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพการเรียนรู้ ทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผลการใช้นวัตกรรมนั้น ๆ และให้ผู้สอนสามารถนำกระบวนการวิจัยมาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยการใช้นวัตกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการวิเคราะห์ปัญหา สร้างแนวทางเลือกในการแก้ปัญหา ดำเนินการตามแนวทางที่เลือก และสรุปผลการแก้ปัญหาอันเป็นการฝึกทักษะ ฝึกกระบวนการคิด ฝึกการจัดการจาก

การเผชิญสภาพการณ์จริง และปรับประยุกต์มวลประสบการณ์มาใช้แก้ปัญหา การวิจัยเป็นกระบวนการค้นหาความรู้และแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เชื่อถือได้สามารถนำผลการค้นพบมาแก้ไขการเรียนรู้หรือตัดสินใจพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ใช้การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (กรมวิชาการ. 2545 : 9 - 10)

“การวิจัย” สร้างความรู้ถือว่าเป็นเรื่องยากครูไม่สามารถทำได้ แต่โดยสภาพความเป็นจริงการวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การวิจัยในชั้นเรียน” นั้น ไม่ใช่สิ่งที่แปลกแยกไปจากบทบาทหน้าที่ที่ครูปฏิบัติอยู่ ครูเองเป็นบุคคลที่ทำการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยก็คือครูผู้สอน การวิจัยในชั้นเรียนจึงเริ่มต้นด้วยการปฏิบัติงาน การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สภาพการณ์ที่ผู้วิจัยประสบอยู่ จากนั้นทำการศึกษากำหนดแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการหรือเครื่องมือต่าง ๆ ผลที่ได้ก็คือการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนนั่นเอง การที่ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพราะการวิจัยในชั้นเรียนมีจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อการปรับสภาพการทำงานของผู้วิจัย (for Improvement) ดังนั้น ครูผู้สอน จึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะทำให้ครูได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถแก้ปัญหาที่มีต่อการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพราะครูเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้เรียน รู้และเข้าใจสภาพการเรียนการสอนที่แท้จริง (กรมวิชาการ. 2542 : 2 - 3)

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจึงนับว่าเป็นนวัตกรรม และกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนที่บุคคลหลายฝ่ายคาดหวังว่าจะช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครูได้ เพราะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่มีหลักการและวิธีการที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอนทำให้ครูยังคงมีบทบาทเป็นครูปฏิบัติการในห้องเรียน และขณะเดียวกันก็เป็นนักวิจัยที่ทำหน้าที่ค้นหาวิธีการแก้ปัญหาในห้องเรียนด้วยตนเอง การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจึงเป็นวิธีการผู้เกี่ยวข้องไม่ว่า ครู อาจารย์ หรือผู้บริหารในโรงเรียนมุ่งหวังจะใช้เป็นยุทธวิธีในการพัฒนาศาสตร์ของวิชาชีพครูให้มีความเข้มแข็งขึ้น ทำให้ครูประจำการที่ทำหน้าที่อยู่ในโรงเรียนมีความเป็นครูมืออาชีพมากยิ่งขึ้น (สุวิมล ว่องวานิช. 2544 : 9)

โรงเรียนบ้านดินจี่ มีนโยบายส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เมื่อวันที่ 27,30,31 สิงหาคม 2547

โรงเรียนได้รับการประเมินมาตรฐานคุณภาพภายนอก รอบแรก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้รับการเสนอแนะในด้านคุณภาพครูว่า ให้จัดอบรมครูให้มีความรู้และเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน และสามารถนำผลการวิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2547 : จ) ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนจึงได้ประชุมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และสำรวจข้อมูลครูโดยวิธีการสังเกต และการสัมภาษณ์ครูผู้สอนเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่า ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ และเลือกนวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหาการออกแบบและสร้างนวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหา รวมทั้งครูยังขาดประสบการณ์ในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ยังไม่เห็นคุณค่าของการวิจัย เห็นว่าการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องซับซ้อน ประกอบกับขาดผู้ให้คำแนะนำในการทำวิจัย รวมทั้งการที่ครูมีการรับรู้เดิมที่มีต่อการวิจัยที่ว่า การวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยากเป็นงานหนักที่ต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย ทำให้ครูขาดความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

จากข้อปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการศึกษาปัญหาที่พบในชั้นเรียนจากกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมของนักเรียน และผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติการสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความเห็นร่วมกันกับผู้ร่วมวิจัยที่จะดำเนินการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้มีความรู้ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้อง อันจะส่งผลถึงคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรมต่อไป

คำถามวิจัย

จะพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านดินจี่ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาบุคลากรโรงเรียนบ้านดินจี่ อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

- 1.1 ผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน
- 1.2 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Research Participant) ประกอบด้วย ครูผู้สอนในโรงเรียนบ้านดินจี่ อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่สนใจและสมัครเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) และเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 9 คน ดังนี้

1.2.1 ครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 3 คน

1.2.2 ครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 3 คน

1.2.3 ครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 3 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม เป็นวิทยากร จำนวน 3 คน

2. กรอบของการวิจัย

2.1 กรอบเนื้อหาในการพัฒนาบุคลากร

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในชั้นเรียน

โรงเรียนบ้านดินจี่ อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีขอบเขตการดำเนินงานการพัฒนาตามเนื้อหาของกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนของกรมวิชาการ 5 ขั้นตอน (กรมวิชาการ. 2542 : 7) ดังนี้

2.1.1 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา

2.1.2 การกำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา

2.1.3 การพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม

2.1.4 การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้

2.1.5 การสรุปผล

2.2 กรอบกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ

2.2.1 การอบรมปฏิบัติการ

2.2.2 การนิเทศ

3. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research Principle) ตามแนวคิดของเคมมิส และแม็คแท็กการ์ท (Kemmis and McTaggart, 1988 : 11 - 15) โดยดำเนินการเป็น 2 วงรอบ (Spiral) แต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ได้ดำเนินการเป็น 2 วงรอบ ดังนี้

วงรอบที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2551 ถึงวันที่ 30 ธันวาคม 2551

วงรอบที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2552 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูโรงเรียนบ้านคินจี่ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ตามขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน ทั้ง 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง การสำรวจจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการแก้ปัญหา หรือ พัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูพบปัญหาที่จะต้องแก้ไข หรือ พัฒนาการรวบรวมปัญหาที่เกิดจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แล้วเลือกปัญหาที่น่าสนใจ และมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน นำปัญหามาตั้งเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย และ กำหนดปัญหาในการวิจัย

1.2 ขั้นกำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา หมายถึง การที่ครูผู้สอนได้ปัญหาจากการวิเคราะห์ในขั้นที่ 1 เพื่อที่จะได้แนวทางในการแก้ปัญหาในขั้นนี้ครูต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนประสบการณ์ของตนเอง เพื่อให้ทราบว่ามีปัญหาที่คล้ายของเรามีอยู่ที่ใดบ้าง ใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา ผลของการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร

จะทำให้ครูเห็นแนวทางที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ขอบเขตของการวิจัย และผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.3 ขั้นการพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม หมายถึง การจัดทำจากขั้นที่ 2 ครูจะได้ทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนา ซึ่งอาจเป็นวิธีการหรือนวัตกรรมที่เป็นไปได้ ในขั้นนี้ครูต้องกำหนดวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมในการพัฒนา ซึ่งขั้นตอนนี้จะนำไปสู่ตัวแปรที่จะศึกษา และวิธีการที่จะพัฒนา

1.4 ขั้นการนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ หมายถึง ครูได้นำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นในขั้นที่ 3 ไปใช้โดยระบุขั้นตอนในการปฏิบัติว่าจะใช้กับใคร เมื่อไร อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนต่อไป ซึ่งในขั้นนี้จะนำไปสู่ตัวแปรที่ศึกษารวมทั้งแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

1.5 ขั้นสรุปผล หมายถึง เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล หากยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการก็จะนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุง จนสามารถแก้ปัญหาได้แล้วเขียนสรุปผลการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 จากขั้นตอนนี้จะได้ผลการวิจัยที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการเรียนการสอน

2. การทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การที่ครูใช้วิธีการค้นหาคำตอบหรือความรู้ด้วยวิธีการที่มีระเบียบมีขั้นตอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเอง หรือเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนการสอนให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

3. บุคลากร หมายถึง ครูผู้ทำการสอนภายในโรงเรียนบ้านดินจี่ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551

4. การอบรมปฏิบัติการ หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติการเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนบ้านดินจี่ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

5. การนิเทศ หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติตามภารกิจหลัก โดยการให้คำปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

6. ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนบ้านคินจี อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในปีการศึกษา 2551
7. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคินจี อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
8. นักเรียน หมายถึง นักเรียนโรงเรียนบ้านคินจี อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ที่กำลังเรียนในปีการศึกษา 2551

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้พัฒนาบุคลากรในโรงเรียนบ้านคินจี ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้
2. นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพทำให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น
3. ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาที่สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรด้าน การวิจัยในชั้นเรียนในหน่วยงานของตนได้